

Fire utfordringer i vår tid

Dette er et notat som beskriver et møte/workshop som skal fungere som et utgangspunkt for lokallag til å diskutere tema som vil være sentrale for komiteen som jobber med nytt arbeidsprogram for perioden 2025-2029.

Til innleder

Vi skal ha stor takhøyde i diskusjonene, med meningsbrytninger som driver oss fremover. La alle komme til orde og bli hørt i diskusjonene. Oppfordre de som ikke har tatt ordet om til å si hva de tenker. Diskusjoner blir best med god debattkultur og en kameratslig tone. Vær tydelig på at ingenting er "feil" i dette møtet, her skal vi få diskutere åpent og mene ulikt.

Forslag til møteform:

Opplegget er utformet med tanke på at det skal være mulig å gjennomføre på én time, men kan helt fint utvides dersom man ønsker mer tid til diskusjonene.

Start med en kort innledning om hva et arbeidsprogram er, hvordan prosessen vil være og hva som er hensikten med møtet.

Opplegget peker på fire store utfordringer som man ønsker partiet skal diskutere. Etter introduksjonen skal deltagerne i møtet få diskutere disse og komme med forslag som komiteen kan ta med seg videre i sine diskusjoner.

Avhengig av hvor mange som deltar i møtet, kan du dele deltagerne inn i grupper, eller sette folk sammen to og to. Sammen velger dere hvilken utfordring dere vil begynne å diskutere, og så fordeles spørsmålene under utfordringen på de ulike gruppene/parene. Dersom dere er en liten gruppe kan dere velge ut ett eller to av spørsmålene. Etter ti minutter kan man oppsummere i fem minutter i plenum før man går videre til neste utfordring.

Det er veldig viktig å presisere ovenfor møtet at dette er starten på en prosess i partiet. Tanken er at dette skal være startskuddet. Det er ikke slik at om noe ikke blir sagt eller tatt med etter dette møtet så er løpet kjørt. Forhåpentligvis blir lokallaget inspirert til å ta diskusjonen videre hos seg.

Det følger med en liten presentasjon som dere kan bruke underveis om man ønsker det. Der er det også kortere versjoner av spørsmålene. Bruker man ikke den så holder det fint å lese introduksjonene og spørsmålene høyt. Se ellers "tips 2" om å ta med spørsmålene på utskrift.

TIPS 1:

Ha [prinsippprogrammet](#) og gjeldende [arbeidsprogram](#) tilgjengelig. Om det kommer spørsmål om hva som står der i dag kan du raskt søke opp om svaret finnes der.

TIPS 2:

Print gjerne spørsmålene under hver utfordring på hver sine ark slik at de kan deles ut til grupper eller par.

Som møteleder tar du notater og skriver ned innspill. Dette sendes til endre.flatmo@sv.no

Introduksjon (10 minutter):

Hva er arbeidsprogrammet og hvordan ser prosessen ut?

SV starter nå prosessen med utforming av nytt arbeidsprogram for neste stortingsperiode (2025-2029). Arbeidsprogrammet er et av partiets viktigste dokumenter og redegjør for partiet sin politikk og hovedsatsinger for valgperioden. Programmet skal vedtas på landsmøtet i mars 2025.

Nå setter vi i gang diskusjonen i hele partiet om hva som skal være våre hovedsatsinger fram mot 2029. Komiteen kommer med sitt forslag 1. oktober. Deretter er det mulig å komme med endringsforslag fram til 1. desember. Endelig vedtak gjøres på landsmøtet i 2025.

Hvem som sitter i komiteen og oppdatert informasjon om prosessen finner man på sv.no/program.

Arbeidsprogrammet 2025-2029 – ny struktur – hva betyr det?

Programkomiteen har fått i oppdrag å utforme et program med oversikt over hva SV har til hensikt å få gjennomført neste stortingsperiode.

- Der tidligere arbeidsprogram i større grad har vært en oversikt over hva SV mener i ulike saker skal dette programmet være en oversikt over hva SV prioriterer.
- Der tidligere arbeidsprogram i større grad har inneholdt mer langsiktige tiltak og prosjekter skal dette programmet forholde seg til stortingsperioden 2025-2029.

Komiteen jobber foreløpig ut ifra at programmet skal være todelt.

- Første del skal være SVs hovedsaker for 2025-2029. Her vil komiteen foreslå en liste på de aller viktigste satsingene for neste stortingsperiode. Komiteen vil foreslå saker innenfor rammene av rettferdighet og miljø (det kan være alt fra reformer innen olje, skatt, bolig, velferd og arealpolitikk).
- Andre del vil handle om prioritering av SVs arbeid innenfor saksområder. Komiteen vil foreslå hva som bør være SVs prioriteringer nasjonalt innenfor enkeltsaksområder som arbeid og sosial, helse, utenriks, energi og miljø, finans, utdanning osv.

Hva skal vi gjøre i dag?

Partiet inviteres nå med på en diskusjon og idédugnad på hva som kan være våre hovedsatsinger. For å starte debatten har komiteen pekt ut fire utfordringer med påfølgende spørsmål for diskusjon.

Selv om disse utfordringene er store og kan tegne opp et dystert bilde er det en viktig ambisjon for komiteen at programmet skal skape begeistring og skape tro på at endring kan skje. Vi vet at løsninger finnes og disse skal finne sammen.

Så er det viktig å huske på at dette er starten. Dere må fortsette diskusjonen i laget deres. Dersom dere har innspill til komiteen som ikke kommer fram i dette møtet så er dere hjertelig velkommen til å sende dette til program@sv.no.

Utfordring 1: Demokratiet er under press:

Det blir færre demokratier internasjonalt. Autoritære og fascistiske krefter er på frammarsj. Folkeretten undergraves på stadig flere områder. Nasjonalt ser vi økt avmaktfølelse og en dalende tillit til politikere og demokratiske institusjoner. Stadig flere ser ikke demokrati som nøkkelen til gode liv, omfordeling og omstilling. Andre stiller spørsmålstegn med om også det politiske handlingsrommet virker å bli stadig mindre, både formelt gjennom økt overnasjonalitet særlig tilknytning til EU/EØS, men også mer uformelt gjennom sterke fagmiljøer i byråkratiet som hegner om sine egne systemer.

Tilgang på informasjon er også under press med et forrykende tempo i den teknologiske utviklingen (for eksempel kunstig intelligens), samtidig som sosiale medier blir en større del av samfunnet vårt.

Spørsmål til diskusjon:

1. Trenger vi en demokratisk reform i Norge? Burde SV gå inn for mer bruk av folkeforslag? Altså gjøre det enklere for folk å få saker behandlet i kommunestyre og på Stortinget? Hva er fordelene og ulempene med dette?
2. Mange kjenner på en usikkerhet i møte med utviklingen og bruken av kunstig intelligens. Hvilken rolle synes dere SV skal ha i denne viktige diskusjonen? Hva er positivt og hva er negativt med bruken av KI, og hvor går grensene? Ønsker vi forbud på noe av bruken? Pause i utviklingen til reguleringer er på plass?
3. Burde SV gå inn for en strengere regulering av sosiale medier? Burde det være en høyere aldersgrense (i dag er aldersgrensen 13 år på de fleste plattformer)? Hvorfor/hvorfor ikke?
4. SV er ofte kritiske til EU, og positive til FN. Når mener vi at overnasjonalitet er en styrke, og når er det en fare?

Utfordring 2: Miljøet ødelegges i rekordfart

Omstillingen til et utslippsfritt, bærekraftig og sirkulært samfunn går i beste fall altfor langsomt. Konsekvensen er dramatiske endringer av forutsetningene for livet på jorda med økt mat- og vannmangel, folkevandring, konflikter og naturkatastrofer. Norges utfordring er dobbel: at vi omstiller samfunnet i tråd med våre forpliktelser og at vi gjør oss uavhengig av olje- og gassindustri. Miljøpolitikken kan være usosial og føre til økt ulikhet hvis det ikke samtidig føres en kraftfull omfordelingspolitikk. Politisk er det også spenninger og avstand mellom fagbevegelse og miljøbevegelse – to av SVs viktigste utgangspunkt.

Spørsmål til diskusjon:

1. I miljøpolitikken snakker man ofte om «pisk og gulerot». Miljøavgifter vil f.eks. være «pisk» og billigere kollektivtrafikk «gulerot.» Nå haster det med å nå klimamålene. Hvordan vekter vi disse midlene opp mot hverandre? Når bruker vi «pisk» og når bruker vi gulerot?»?
2. SV sier at omstillingen og vår miljøpolitikk skal være rettferdig. Hva legger dere i begrepet «rettferdig» i denne sammenhengen?
3. I dagens arbeidsprogram går partiet inn for en «grønn folkebonus» hvor en økning av Co2-avgifter skal tilbakebetales direkte til folk. Hvilke andre grep kan partiet foreslå som både kutter utslipp, men som også kan være omfordelende?
4. Ny industri og fornybar energi tar plass og areal. Samtidig er det nye prinsippprogrammet tydelig på at omstillingen ikke skal gå på bekostning av naturmangfoldet. Burde SV være tydeligere på hvilke typer industri og energi vi ønsker mer eller mindre av, og hvilke områder som skal vernes/restaureres? Også når det kan gå på bekostning av lokal medbestemmelse?
5. En del av motstanden mot et temposkifte i omstillingen av olje- og gassindustrien er frykten for at opparbeidede rettigheter og tariffavtaler i den sektoren vil gå tapt i omstillingen. Hvilke garantier kan SV stille for at det ikke skjer? Ville det ha rokket ved trepartssamarbeidet?
5. Det blir stadig argumentert med at Norge spiller en viktig sikkerhetspolitisk rolle som olje- og gassleverandør i en usikker tid og derfor burde vi ikke trappe ned leting og utvinning. Hvordan burde SV stille seg til dette?

Utfordring 3: Velferdsstatens svekkes

Bemanningsutfordringene i velferdstjenestene er omfattende. Det mangler både folk og kvalifisert personell. Utfordringene er spesielt store i distriktene, hvor befolkningen er eldre og tilgangen på arbeidskraft lav. Samtidig øker omfanget av kommersiell helse og velferd, som øker forskjellene, i både inntekt og geografi. Strukturene i velferdsstaten blir dessuten stadig mer topptung, med innfløkte beslutningsstrukturer og ledelsesnivåer, og strekk i lønn og arbeidsbetingelser.

Spørsmål til diskusjon:

1. Hvilke utvidelser av velferden skal SV gå til valg på? Fortsettelse av tannhelsereformen? Flere sykehjemsplasser? Akutt og fødetilbud? Andre reformer? Hva er viktigst?
2. Hvordan sikrer vi at det er nok kompetent arbeidskraft i velferden, og særlig i distriktene?
3. Det er for få ansatte i både barnehager, i eldreomsorgen, på legekantor og i barnevernet for å nevne noen. Må vi prioritere? I så fall hvilke sektorer?
4. Burde SV prioritere å ruste opp den eksisterende velferdsstaten heller enn å utvide den med flere velferdsreformer? Eller kan vi investere i og øke størrelsen på offentlig sektor med både økt bemanning og flere reformer?

Utfordring 4: Forskjellene øker

Både nasjonalt og internasjonalt ser vi at stadig større andel av samlet verdiskaping tilfaller de aller rikeste. Å tjene penger på andres arbeid, gjennom kapital, er langt mer lønnsomt enn arbeidsinntekt. Samtidig gir lønnsinntakere og trygdede en langt større andel av sin inntekt til å finansiere felles oppgaver i samfunnet. Utviklingen øker forskjeller i penger og makt i samfunnet.

Spørsmål til diskusjon:

1. Hva er de viktigste grepene SV kan gjøre i tiden fremover for å snu utviklinga og redusere forskjellene i samfunnet?
2. SV øker i sitt siste alternative statsbudsjett inntektsskatten for de som tjener over 750.000, og senker den for de som tjener under. Er dette en fornuftig grense? Hvor progressivt bør skatteopplegget til SV være?
3. SV har mange tiltak for å redusere fattigdom i barnefamilier som for eksempel økt barnetrygd, billigere barnehage og gratis SFO. Samtidig vet vi at stadig flere i Norge er aleneboende. Hva kan SV gjøre for å bekjempe fattigdom blant denne gruppen? F.eks. innen bolig og avgiftspolitikken.